

Gatuparti från Sigtuna
MED BÖRJAN STORA GATAN 60
FOTO U Å
EFTER ÄLDRE VYKORT

Mitt emot Stora Gatan 60 eller Lehmannska gården till vänster ligger dåvarande posthuset, bortom det en numera nedbrunnen bod och därefter "Fornhemmet", det hus där krogen "Fördärfvet" en gång låg.

"Tvåan"

Stora Gatan 60

HUMLEGÅRDEN 13

F. VÄSTRA KVARTERET N:O 2

Av en bouppteckning från 1750 framgår att borgaren Tobias Sundberg då var ägare till fastigheten och även att han hade dött där i maj månad samma år. I ett annat sammanhang uppges att gården 1757 var bebyggd med ett hus under brädtak, innehållande 3 rum, 1 stugukammare och kök; 2 bodar med tak av näver och torv, fähus för tre kor, svinhus i två rum, trösklada, torkbastu. Dessutom redovisas "Stor Humlegård, rymlig tomt". Från ca 1785 fram till 1801 drev källarmästare Eric Thelin stadskällare i fastigheten, som några år därefter såldes till "Kongl. Hofmästaren" Jean Baptiste Antoine Menier, som 1815 hade kommit till Sigtuna. 1829 flyttade en färgstark familj in i "Tvåan" (så kallad eftersom den var den andra fastigheten i Västra kvarteret), nämligen porträttmålaren Carl Peter Lehmann med hustru, Nancy Perschy, och deras barn. Lehmann var född 1794 i Köpenhamn, hustrun 1796 i Bergen, där också tre av de fyra sönerna föddes. Lehmanns far var ägare till ett vaxkabinett i Köpenhamn. Självt utbildade han sig till akrobat och lindansare, men slog så småningom om till landskaps- och porträttmåleri. Hans hustru, Nancy Perschy, tillhörde en konstnärligt begåvad familj i Bergen där fadern var stadsmusikant. Hon är bara 11 år gammal då hon 1807 dansar balett "offentlig i det Dramatiska selskaps teater".

I Sverige hör man för första gången talas om Lehmann år 1822, då han vid en av Götiska förbundets tävlingar vinner pris för sin målning "Aegir och Ran". Vid den tiden hade han en konstskola i Bergen, men den lade han snart ned och reste sedan mycket omkring både i Sverige och de övriga nordiska länder-

na, hela tiden flitigt målade, numera mest porträtt. I slutet av 1820-talet lär han ha hunnit med ungefär 600 stycken, vid hans död hade antalet stigit till 4 375! Tidvis fick han dock hjälp av sina elever, vilket, anmärktes det, gick ut över bildernas kvalitet. I Norge gick han också under namnet: Herr Hurtigmalder Lehmann. Konstnären Fritz von Dardel berättar från ett besök hos familjen Lewenhaupt på Claestorp att Lehmann också har kommit dit för att måla "en större familjetafel". Han beskriver Lehmann som "en blyg anspråkslös gubbe (Lehmann var då 41 år...) ytterst moderat i sina priser oakadt han förmodade mycket bra få fram porträttligheten".

Den bild man får av Carl Peter Lehmann i Sigtuna motsvarar knappast beskrivningen ovan. Där lever både han och hans familj ofta i fejd med sina grannar och ibland slutar traktorna inför rätta. 1848 har "häktade Lantbrukaren Carl Lehmann... stått i försåt för orgelisten Johan Hindric Zetterholm och slagit honom blodvite M.M". (Det följde en hel del mark med fastigheten i Västra kvarteret, varför det säkert kunde anses befogat att kalla porträttmålaren även för lantbrukare).

Lehmann var också ovän med borgmästaren, kyrkoherden och många andra i staden. Det sägs att han brukade måla nidporträtt av sina ovänner, ställa ut dem i Tvåans fönster mot Stora Gatan och sedan resa bort! Carl Peter och Nancy Lehmann fick leva ett långt liv tillsammans. De dog båda 1876 och ligger begravda på Sigtuna kyrkogård - två främmande fåglar i småstadssidyllen.

Enligt ett försäkringsbrev av 1882 beskrivs boningshuset i Västra kvarteret N:o 2

"Tvåan"

FOTO 1912
Arvid Drake

"Sigtuna: 'Nykterheten' och Prästgårdsruinen (S:t Per) från Lilla Torget. 6 april (Påskafton) 1912".

TEXT ARVID DRAKE

numera vara "af timmer, brädfodrat, med yttre tak af tegel på bräder". Det har "2 våningar och 2 bjelklag med vind. Inredt till 9 boningsrum, 2 förstugor med kontor".

Samma år säljer Lehmanns arvingar fastigheten till Olaus Andersson, verkmästare vid Bolinders verkstäder i Stockholm. Han dog 1898 och hans änka, Maria Christina Sjöberg, ärvde gården. Hon bestämde i sitt testamente att den efter hennes död skulle tillfalla staden. Hon avsatte också en summa till byggnadens underhåll som emellertid kraftigt eftersattes.

Under 1900-talets första år fanns många verksamheter i huset. Övre våningen rymde Café Nykterheten och på nedre botten samlades Sigtuna Kooperativa Andelsförening (1907-1917), Örnborgs bokbinderi och mål-
arverkstad samt Stina Björks fotografiateljé. Här hade även Sigtunafotografen A. B. Sjöblom en tid sin ateljé med ingång från Ladugränd. På gaveln som vetter mot denna skymtar vi på fotot ett brandskåp med brandhorn, som sedan lär ha flyttats till det hus snett över gatan där krogen Fördärfvet en gång hade sina lokaler.

Stora Gatan 60
FOTO NORDISKA MUSEET

Självporträtt av Carl Peter Lehmann, antagligen från början av 1840-talet då målaren var i 40-årsåldern.